

Právní ochrana technických řešení a designu výrobků

Řada výrobců vkládá nemalé finanční prostředky do výzkumu a vývoje nových technických řešení a designu svých produktů. Pro výsledky této práce je třeba si zajistit náležitou právní ochranu. Smyslem průmyslově právní ochrany je zamezit konkurenci, aby nezískala a nevyužívala výsledky tvůrčí činnosti bez vynaložení jakýchkoliv nákladů.

Řada výrobců vkládá nemalé finanční prostředky do výzkumu a vývoje nových technických řešení a designu svých produktů. Pro výsledky této práce je třeba si zajistit náležitou právní ochranu. Smyslem průmyslově právní ochrany je zamezit konkurenci, aby nezískala a nevyužívala výsledky tvůrčí činnosti bez vynaložení jakýchkoliv nákladů a aby nepřipravila tvůrce nového technického řešení nebo designu (nebo toho, kdo projekt financoval) o zisk, který mu náleží. Technická řešení je možné chránit prostřednictvím patentů na vynálezy a prostřednictvím zápisů užitných vzorů pro ostatní technická řešení. Vzhled výrobků ochraňují průmyslové vzory. O udělení patentů na vynálezy a o zapsání užitných vzorů a průmyslových vzorů do příslušných rejstříků rozhoduje Úřad průmyslového vlastnictví (dále jen Úřad).

Pro technická řešení existují dva způsoby jejich právní ochrany, a to ochrana patentem a užitným vzorem. Patent a užitný vzor se od sebe odlišují zejména dobou ochrany a finančními náklady na získání a udržování právní ochrany (patenty jsou nákladnější - viz. níže). U vynálezu se předpokládá vyšší odborná činnost (tzv. vynálezecká činnost) a u užitého vzoru postačí, aby technické řešení přesahovalo rámec pouhé odborné dovednosti. Průmyslově právní ochranu technických řešení upravují zejména následující předpisy:

- zákon č. [527/1990](#) Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích (dále jen patentový zákon)
- vyhláška č. [550/1990](#) Sb., o řízení ve věcech vynálezů
- zákon č. 478/192 Sb., o užitných vzorech
- zákon č. [368/1992](#) Sb., o správních poplatcích

Patent může být udělen na vynález, který splňuje následující požadavky: novost, průmyslová využitelnost a musí být výsledkem vynálezecké činnosti. Za vynálezy se nepovažují objevy, vědecké teorie, matematické metody, pouhé vnější úpravy výrobků, plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, programy počítačů a pouhé uvedení informace. Patent dále nemůže být udělen na vynálezy, které se mohou dostat do rozporu s obecnými zájmy, zejména zásadami lidskosti a veřejné morálky. Patent proto nelze udělit na technické řešení zbraní hromadného ničení, na trhové střely či na novinky z oblasti pornografie. Z patentovatelnosti jsou vyloučeny také způsoby prevence, diagnostiky a léčení lidí a zvířat, odrůdy rostlin a plemena zvířat a biologické způsoby jejich pěstování a šlechtění (zákon č. [132/1989](#) Sb., o ochraně práv k novým odrůdám rostlin a k plemenům zvířat). O udělení patentu se žádá u Úřadu průmyslového vlastnictví. Podáním přihlášky vynálezu vzniká přihlašovatelovi právo přednosti (tzv. priorita). To znamená, že v případě udělení patentu nemůže být udělena ochrana pozdějšímu přihlašovatelovi na stejný předmět ochrany. Řízení o udělení patentu pokračuje následujícím způsobem. Pokud neobsahuje přihláška nepatentovatelné řešení a pokud nemá nedostatky, které by bránily jejímu zveřejnění, pak Úřad zveřejní po uplynutí 18 měsíců od vzniku práva přednosti a toto zveřejnění oznámí ve Věstníku Úřadu. Na žádost přihlašovatele nebo jiné osoby podrobí Úřad přihlášku průzkumu, zda splňuje všechny podmínky

patentovatelnosti (novost, vynálezská činnost, průmyslová využitelnost). Žádost o úplný průzkum je možné podat nejpozději do 36 měsíců od podání přihlášky. Pokud technické řešení splňuje všechny zákonné podmínky, pak Úřad průmyslového vlastnictví udělí na tento vynález patent. Patent platí 20 let od podání přihlášky. Pro ilustraci nákladů na udělení patentu na vynález a na udržování této právní ochrany uvádím přehled základních správních poplatků. Za podání přihlášky je poplatek ve výši 1.200,- Kč. Pokud je přihlašovatelem výlučně původce pak pouze 600,- Kč. Za žádost o úplný průzkum se platí 3.000,- Kč. Za vydání patentové listiny v rozsahu maximálně 10 stran strojopisu 1600,- Kč. Udržovací poplatky jsou za prvních 5 let 7.000,- Kč, za šestý až osmý rok (za každý rok) 2.000,- Kč, za devátý a každý další rok se poplatek uvedený pro 6. - 8. rok zvyšuje ročně vždy o 1.000,- Kč.

Právní úprava užitných vzorů nabízí také ochranu technickým řešením. Stávající právní úprava vychází z požadavku umožnit rychlou, účinnou a levnou ochranu technickým řešením, která by měla současně co nejvíce výhod ochrany patentem na vynálezy. Dále vymezím základní odlišnosti užitných vzorů a patentů. Užitným vzorem lze chránit řešení, které je nové, přesahuje rámec pouhé odborné dovednosti a je průmyslově využitelné. Předměty, které lze chránit patentem a užitným vzorem, jsou srovnatelné. Užitným vzorem však nelze chránit biologické reproduktivní materiály a jakékoli způsoby. Účinky ochrany prostřednictvím užitného vzoru jsou shodné s účinky patentu, řízení o registraci užitného vzoru je však mnohem rychlejší. Přihláška průmyslového vzoru je podrobena pouze formálnímu průzkumu s cílem zajistit splnění předepsaných požadavků pro zápis užitného vzoru do příslušného rejstříku. Při formálním průzkumu se vyloučí zejména netechnická řešení, řešení průmyslově nevyužitelná nebo ta řešení, jež jsou z ochrany vyloučena. Neprovádí se tedy náročná rešerše na světovou novost a na tvůrčí úroveň. Tento průzkum zápisné způsobilosti užitného vzoru vede k tomu, že jeho zápis je, ve srovnání s dlouhotrvajícím patentovým průzkumem, záležitostí zpravidla 2 až 3 měsíců od podání přihlášky. Doba platnosti užitného vzoru je 4 roky ode dne podání přihlášky. Tuto dobu lze na žádost majitele užitného vzoru až dvakrát prodloužit, pokaždé o tři roky. Maximální doba ochrany je 10 let. Ve srovnání s řízením o udělení patentu jsou stanoveny také nižší správní poplatky. Za podání přihlášky užitného vzoru je poplatek ve výši 1.000,- Kč. Pokud jsou přihlašovatelem pouze původci je poplatek poloviční (500,- Kč). Za podání žádosti o prodloužení platnosti zápisu je za prvé tři roky 3.000,- Kč a za další tříleté období 6.000,- Kč.

Průmyslový vzor poskytuje právní ochranu vzhledu výrobků nebo jeho části, spočívající zejména ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru, struktury nebo materiálů výrobku samotného, nebo jeho zdobení. Grafika sama o sobě, bez spojení s prostorovým nebo plošným výrobkem, průmyslovým vzorem není. Právní ochranu průmyslových vzorů upravuje zejména zákon č. [207/2000](#) Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. [527/1990](#) Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o průmyslových vzorech). Aby mohl být průmyslový vzor zapsán do rejstříku průmyslových vzorů musí splňovat požadavky na novost a individuální povahu. Průmyslový vzor dále nesmí být v rozporu s veřejným pořádkem nebo dobrými mravy a nesmí existovat shodný průmyslový vzor, který byl u Úřadu přihlášen k ochraně dříve (tzv. překážka staršího práva). Přihláška průmyslového vzoru se podává u Úřadu průmyslového vlastnictví. Zákon o ochraně průmyslových vzorů umožňuje podat tzv. hromadnou přihlášku, v níž může být současně požadován zápis více průmyslových vzorů. Všechny průmyslové vzory uvedené v hromadné přihlášce musí patřit do jedné třídy mezinárodního třídění průmyslových vzorů. Hlavní funkcí hromadných přihlášek je snížit administrativní a finanční náročnost daného řízení. Úřad provádí ze zákona průzkum, zda přihlašované průmyslové vzory splňují podmínky předepsané pro jejich zápis (tzv. věcný průzkum). Úřad dále sleduje, zda má přihláška všechny formální náležitosti. Jsou-li splněny všechny formální a věcné požadavky, pak je průmyslový vzor zapsán do rejstříku a Úřad vydá přihlašovatelemi osvědčení, které prokazuje, že přihlašovatel se stal vlastníkem dotčeného průmyslového vzoru. Úřad současně průmyslový vzor zveřejní a následně oznámí zapsání průmyslového vzoru ve Věstníku. Přihlašovatel může požádat o odklad zveřejnění. Ochrana

zapsaného průmyslového vzoru trvá 5 let ode dne podání přihlášky. Tato doba se může opakovaně obnovovat, a to vždy o 5 let, až na maximální celkovou dobu 25 let od podání přihlášky. Žádost o obnovu ochrany se podává vždy během posledního roku pětiletého období. Žádost lze podat ještě do 6 měsíců ode dne, kdy měla být nejpozději podána. V případě opožděného podání žádosti o prodloužení se poplatek za obnovu zvyšuje na dvojnásobek. Základní správní poplatky spojené se zápisem průmyslového vzoru a s obnovou jeho ochrany jsou tyto: Podání přihlášky průmyslového vzoru je zpoplatněno částkou 1.000, Kč. Pokud je přihlašovatel současně původcem pak je poplatek poloviční (500,- Kč). Za podání hromadné přihlášky průmyslového vzoru 1.000,- Kč. Přihlašovatelé původci platí 500,- Kč. Za podání žádosti o obnovu doby ochrany zapsaného průmyslového vzoru 2.000,-Kč u první obnovy, 3.000,- Kč v případě druhé obnovy. Za možnou 3. A 4. obnovu doby ochrany zatím platný zákon správní poplatky nestanovuje.

Práva majitele patentu i užitého vzoru jsou téměř totožná (viz. výše). Technická řešení chráněná patentem nebo užitným vzorem nesmí být bez souhlasu majitele vyráběna, uváděna do oběhu nebo využívána pro průmyslové nebo komerční účely. Majitel patentu může třetím osobám zakázat používat ty postupy, které má chráněné patentem. Majitel patentu, stejně jako u užitého vzoru, může poskytnout licenci (souhlas) k využívání předmětu patentu (užiteho vzoru) jiným osobám, majitel také může užitný vzor nebo patent na jinou osobu převést. Analogická jsou také práva majitele průmyslového vzoru. Ten má také výlučné právo užívat průmyslový vzor, bránit třetím osobám, aby jej využívaly bez jeho souhlasu. Může poskytnout licenci a může průmyslový vzor převést na jinou osobu. Účelem této ochrany je zajistit původcům (nebo osobám, které daný projekt financovali) nerušené využívání daných technických řešení a designu výrobků a poskytnout jim tak výhodu proti konkurenci.

Výše popsaná ochrana technických řešení a designu výrobku je teritoriálně omezena na území České republiky. Pokud si chce vlastník patentu, užitého vzoru nebo průmyslového vzoru zajistit ochranu také v zahraničí nabízí se mu několik způsobů řešení. Vynález lze do zahraničí přihlásit několika způsoby. Tzv. národní cestou, kdy se podává přihláška přímo v každém státě, kde chce mít vynález chráněn. Dalším způsobem je „Evropský patent“, který uděluje Evropský patentový úřad v Mnichově pro státy Evropské patentové organizace. Posledním způsobem, jak si přihlásit vynález do zahraničí je mezinárodní přihláška PCT podle Smlouvy o patentové spolupráci (PCT). U užitéch vzorů je situace analogická s vynálezy. Vlastník průmyslového vzoru, který si chce zajistit právní ochranu také v jiném státě, musí podat přihlášku přímo u zápisného úřadu daného státu. V rámci Unie na ochranu průmyslového vlastnictví se zachovává tzv. unijní priorita, která umožňuje zachování práva přednosti z první podané přihlášky i v dalších státech. O mezinárodních aspektech průmyslové právní ochrany jsme pojednali již jednom z dřívějších příspěvků.

Česká právní úprava v oblasti ochrany průmyslového vlastnictví odpovídá analogickým předpisům Evropských společenství.

Cílem dnešního článku bylo čtenáře seznámit se základní charakteristikou průmyslově právní ochrany technických řešení a designu výrobků. Pojednal jsem o nejdůležitějších aspektech patentů na vynálezy, užitéch vzorů a průmyslových vzorů. Rozsah příspěvku nedovolil podat vyčerpávající výklad o dané problematice, a proto v podrobnostech odkazuji na uvedenou právní úpravu a na speciální práce.

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Nová pravidla ICC pro rozhodčí řízení: Přehled klíčových změn účinných od 1. června 2026](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Nařízení prodeje jednotky jako ultima ratio ochrany práv ostatních vlastníků?](#)